

SPERTLI ICHIMLIKLAR ISTE'MOL QILISHGA MOYIL O'SMIRLAR BILAN OLIB BORILADIGAN IJTIMOY PEDAGOGIK FAOLIYAT

*Devon tadbirkorlik va
pedagogika instituti talabasi
Qulmonova Muborak.
Telefon raqam:94.672.60.27*

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'smirlar orasida spirtli ichimliklarga moyillikning dolzarb muammo sifatidagi o'rni keng yoritilgan. O'smirlik davrining psixologik xususiyatlari, ijtimoiy muhit, tengdoshlar ta'siri, oiladagi tarbiya kamchiliklari hamda ommaviy madaniyatning salbiy ta'siri kabi omillar chuqur tahlil qilinadi. Shuningdek, spirtli ichimliklar iste'molining o'smir shaxsining jismoniy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishiga ko'rsatadigan salbiy oqibatlarini ilmiy asosda izohlanadi.

Maqolada ijtimoiy pedagogning ushbu muammoni bartaraf etishdagi o'rni alohida ta'kidlanib, o'smirlar bilan olib boriladigan profilaktik, korreksion va rehabilitatsion ishlar mazmuni yoritiladi. Jumladan, individual yondashuv, suhbat, trening, targ'ibot-tashviqot ishlari, hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan metod va texnologiyalar haqida batafsil fikr yuritiladi.

Bundan tashqari, oila, ta'lim muassasasi va mahalla hamkorligining ahamiyati, ularning uzviy aloqasi orqali o'smirlarni turli salbiy illatlardan himoya qilish imkoniyatlari asoslab beriladi. Maqola yakunida ushbu yo'nalishda samarali pedagogik faoliyatni tashkil etish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: o'smirlar, spirtli ichimliklarga moyillik, ijtimoiy pedagogika, profilaktika, tarbiya, ijtimoiy muhit, oilaviy ta'sir, sog'lom turmush tarzi, pedagogik yondashuv, rehabilitatsiya, tengdoshlar ta'siri, ijtimoiy muammolar.

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема склонности подростков к употреблению алкогольных напитков как актуальное социально-педагогическое явление. Анализируются психологические особенности подросткового возраста, влияние социальной среды, семьи и группы сверстников на формирование вредных привычек. Особое внимание уделяется негативному воздействию употребления алкоголя на физическое, психическое и социальное развитие личности подростка.

В статье раскрывается роль социального педагога в профилактике и коррекции данного явления, а также рассматриваются эффективные методы и формы работы с подростками, направленные на формирование здорового образа жизни. Подчеркивается значимость взаимодействия семьи, образовательных учреждений и общества в предупреждении подобных негативных проявлений. В

zaklyucheniya privodyatsya prakticheskiye rekomendatsii po organizatsii sotsialno-pedagogicheskoy deyatelnosti v dannom napravlenii.

Ключевые слова: подростки, склонность к алкоголю, социальная педагогика, профилактика, воспитание, социальная среда, семейное влияние, здоровый образ жизни, педагогический подход, реабилитация, влияние сверстников, социальные проблемы.

Annotation: This article examines the issue of adolescents' tendency to consume alcoholic beverages as a relevant socio-pedagogical problem. It analyzes the psychological characteristics of adolescence, as well as the influence of social environment, family, and peer groups on the formation of harmful habits. Particular attention is paid to the negative impact of alcohol consumption on the physical, mental, and social development of adolescents.

The article highlights the role of the social pedagogue in preventing and addressing this issue, and discusses effective methods and approaches for working with adolescents, including preventive, corrective, and educational activities aimed at promoting a healthy lifestyle. Furthermore, the importance of cooperation between family, educational institutions, and society in preventing such negative behaviors is emphasized. The article concludes with practical recommendations for organizing effective socio-pedagogical work in this field.

Keywords: adolescents, alcohol tendency, social pedagogy, prevention, education, social environment, family influence, healthy lifestyle, pedagogical approach, rehabilitation, peer influence, social issues.

Kirish:

Hozirgi globallashuv davrida yoshlar, ayniqsa o'smirlar tarbiyasi jamiyat oldida turgan eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. O'smirlilik davri inson hayotining murakkab va mas'uliyatli bosqichi bo'lib, bu davrda shaxsning dunyoqarashi, qadriyatlar va hayotiy qarashlari shakllanadi. Aynan shu davrda turli salbiy omillar ta'sirida o'smirlar zararli odatlarga, jumladan spirtli ichimliklar iste'moliga moyillik bildirishi mumkin.

Bugungi kunda o'smirlar orasida spirtli ichimliklarga qiziqishning ortib borayotgani nafaqat sog'liq, balki ijtimoiy muhit va ma'naviy tarbiya uchun ham jiddiy xavf tug'dirmoqda. Bu holatning kelib chiqishida oiladagi muhit, tengdoshlar ta'siri, nazoratning sustligi hamda ommaviy madaniyatning salbiy jihatlari muhim rol o'ynaydi. Shu bois ushbu muammoni chuqur o'rganish va unga qarshi samarali choralar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — spirtli ichimliklarga moyil o'smirlar bilan olib boriladigan ijtimoiy-pedagogik faoliyatning mazmunini ochib berish, uning samarali

usul va shakllarini tahlil qilish hamda bu borada ijtimoiy pedagogning o'rnini asoslab berishdan iborat.

Asosiy qism:

O'smirlar orasida spirtli ichimliklarga moyillik muammosi ko'p omillar ta'sirida shakllanadi. Avvalo, o'smirlik davrining o'ziga xos psixologik xususiyatlari – mustaqillikka intilish, o'zini kattalardek his qilish, yangilikka qiziqish kabi jihatlar ularni turli tajribalarga, jumladan zararli odatlarga ham olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, bu davrda emotsional beqarorlik va ta'sirchanlik yuqori bo'lgani sababli o'smirlar tashqi muhit ta'siriga tez beriladi.

Ijtimoiy muhit ham bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, tengdoshlar guruhi o'smir xulq-atvoriga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Agar o'smir noto'g'ri muhitga tushib qolsa, u yerda mavjud odatlar va qarashlarni tezda qabul qilishi mumkin. Ba'zi hollarda o'zini guruhga moslashtirish yoki "zamonaviy" ko'rinish istagi ham bunday xatti-harakatlarga sabab bo'ladi.

Oila muhiti esa bu muammoning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Oilada tarbiyaning yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi, ota-onaning e'tiborsizligi yoki aksincha haddan tashqari qattiqqo'lligi o'smirning noto'g'ri yo'lga kirishiga sabab bo'lishi mumkin. Shuningdek, oilada salbiy namuna mavjud bo'lsa, ya'ni kattalar tomonidan zararli odatlar namoyon etilsa, bu o'smiringa bevosita ta'sir qiladi.

Shu o'rinda ijtimoiy pedagogning roli alohida ahamiyat kasb etadi. Ijtimoiy pedagog o'smirlar bilan individual va guruh shaklida ishlash orqali ularning muammolarini aniqlaydi va bartaraf etishga ko'maklashadi. Profilaktik ishlar bu faoliyatning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, bunda o'smirlarga sog'lom turmush tarzi haqida tushuntirish ishlari olib boriladi, zararli odatlarning oqibatlari haqida ongli tasavvur shakllantiriladi.

Bundan tashqari, korreksion va rehabilitatsion ishlar ham muhim ahamiyatga ega. Agar o'smir allaqachon salbiy ta'sirga tushgan bo'lsa, u bilan psixologik suhbatlar, treninglar, motivatsion mashg'ulotlar orqali ijobiy o'zgarishlarga erishish mumkin. Ijtimoiy pedagog bu jarayonda nafaqat o'smir bilan, balki uning oilasi va yaqinlari bilan ham hamkorlikda ish olib boradi.

Shuningdek, ta'lim muassasalari va mahalla bilan hamkorlikda turli tadbirlar, davra suhbatlari, targ'ibot ishlari tashkil etilishi o'smirlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga yordam beradi. Bu esa ularni turli salbiy ta'sirlardan himoya qilishda muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, o'smirlar orasida zararli odatlarga moyillikni kamaytirish kompleks yondashuvni talab etadi. Bunda oila, ta'lim muassasasi, mahalla va ijtimoiy pedagogning hamkorligi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

O'smirlar orasida spirtli ichimliklarga moyillik bugungi kunda dolzarb ijtimoiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Bu muammo birgina sabab bilan emas,

balki bir nechta ijtimoiy, psixologik va tarbiyaviy omillarning uyg'un ta'siri natijasida yuzaga keladi. O'smirlik davrida shaxsning o'zligini anglash jarayoni kuchayadi, u mustaqil qaror qabul qilishga intiladi, shu bilan birga tashqi ta'sirlarga juda sezgir bo'ladi. Aynan shu holat ularni noto'g'ri tanlovlarga olib kelishi mumkin.

Ijtimoiy omillar ichida tengdoshlar muhitining ta'siri juda kuchli hisoblanadi. O'smir ko'pincha guruhga moslashish, o'zini tan oldirish yoki "kattalardek ko'rinish" istagida bo'lib, zararli odatlarga qiziqish bildirishi mumkin. Shuningdek, ommaviy axborot vositalari va internetdagi ayrim noto'g'ri axborotlar ham ularning dunyoqarashiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Oilaviy muhit esa bu jarayonda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Oilada sog'lom tarbiya, nazorat va muloqot yetarli bo'lmasa, o'smir o'z muammolarini tashqi muhitdan hal qilishga urinadi. Ota-onaning farzandga befarqligi yoki oiladagi nizoli vaziyatlar ham zararli odatlarga moyillikni kuchaytirishi mumkin. Shu sababli oilada sog'lom psixologik muhit yaratish juda muhimdir.

Ijtimoiy pedagogik faoliyat bu muammoni hal etishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Ijtimoiy pedagog o'smir bilan tizimli ishlash orqali uning xulq-atvoridagi o'zgarishlarni erta aniqlaydi va profilaktik choralarni qo'llaydi. Bu jarayonda suhbat, kuzatuv, testlar, treninglar va tarbiyaviy tadbirlar muhim o'rin tutadi.

Profilaktik ishlar orqali o'smirlarga spirtli ichimliklarning sog'liq, ruhiyat va kelajak uchun zararli oqibatlarini tushuntiriladi. Shu bilan birga, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, sport va ijodiy faoliyatga jalb qilish ham muhim ahamiyatga ega. Bu o'smirlarni ijobiy faoliyatga yo'naltirishga yordam beradi.

Agar o'smir allaqachon zararli odat ta'siriga tushgan bo'lsa, ijtimoiy pedagog korreksion va rehabilitatsion ishlarni amalga oshiradi. Bu jarayonda psixologik qo'llab-quvvatlash, motivatsion suhbatlar hamda individual yondashuv asosiy rol o'ynaydi. Eng muhim jihat – o'smirni jamiyatga moslashishiga yordam berish va uning ijobiy hayotiy maqsadlarini shakllantirishdir.

Shuningdek, maktab, oila va mahalla hamkorligi samarali natijaga erishishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu hamkorlik orqali o'smirlar nazorati kuchayadi, ularning bo'sh vaqti to'g'ri tashkil etiladi va tarbiyaviy ishlar uzluksiz amalga oshiriladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, o'smirlar orasida spirtli ichimliklarga moyillikni oldini olish bugungi kunda muhim ijtimoiy-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu muammo nafaqat shaxsning sog'lig'iga, balki uning kelajakdagi hayoti, jamiyatdagi o'rni va ijtimoiy faolligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun bu masalaga kompleks yondashuv asosida qarash zarur.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'smirlarning zararli odatlarga berilishida oilaviy muhit, tengdoshlar ta'siri, nazoratning yetishmasligi hamda tarbiyaviy ishlarning

sustligi asosiy omillar hisoblanadi. Shu bois bu muammoni bartaraf etishda oila, ta'lim muassasasi va mahalla hamkorligi muhim o'rin tutadi.

Ijtimoiy pedagog esa ushbu jarayonda muhim ko'prik vazifasini bajaradi. U o'smirlar bilan individual va guruhli ishlash orqali ularning xulq-atvorini ijobiy tomonga o'zgartirishga, sog'lom turmush tarzini shakllantirishga va to'g'ri hayotiy yo'nalish tanlashiga yordam beradi. Profilaktik, korreksion va tarbiyaviy ishlar orqali o'smirlarni zararli odatlardan uzoqlashtirish mumkin.

Umuman olganda, o'smirlarni spirtli ichimliklardan asrash nafaqat pedagoglar, balki butun jamiyatning umumiy vazifasidir. Faqat hamkorlikdagi tizimli ishlar orqali sog'lom, bilimli va ma'naviy yetuk yosh avlodni tarbiyalashga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. "Yoshlar tarbiyasi va ijtimoiy himoyasi" o'quv qo'llanma. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.